منداڵە ئەڵمانییە نەشیاوەکان کێ بوون؟!… جیهاد موحەمەد

منداڵە دەرکراوەکان، یان (Tyskebarn) تیسکەبارن(منداڵە ئەڵمانییەکان)، ئەو منداڵانە بوون، کە لە کاتی داگیرکردنی وڵاتی نەرویج لە ساڵی ١٩٤١ تا ساڵی ١٩٤٥ لەو دایکانە لە دایکبوون، کە بە زۆر یان بە خوایشت سکیان پڕبوو لە سەربازە ئەڵمانیە داگیرکەر و شەڕکەرەکان.

لەم ماوەیەدا بابەتێکم لەسەر ئەو ستەم و زوڵمە نووسی کە بەرامبەر بە منداڵە لە دایکبووەکانی ئێزیدیی دەکرێت، کە لە لایانە پیاوە دڕندەکانی داعشەوە حەڵاڵ کران و بە زۆر سکیان پڕکردن و منداڵیان بوو. دوای ئەم کارەسات و تاوانە گەورەیە جارێکی تر ئێزیدیەکان هەمان تاوان و کارەسات بەرامبەر بە کچ و خوشکەکانی خۆیان دەکەن، وەریان ناگرنەوە، منداڵەکان بە منداڵی داعش و ئیسلام و زۆڵ دادەنێن، بەیە ئەگەر ژنەکانیش وەربگرنەوە، بە زۆر منداڵەکانیان پێ فڕێ دەدەن و قبووڵیان ناکەن.

ئێستاش دەمەوێت لەسەر هەمان بابەتەی خۆم دەربڕم و هەندێک ڕوونکردنەوە بدەم لەسەر ئەوەی، کە ئەم عەقڵیەتە لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە.

لە ساڵی ١٩٤١دا نازیەکان پەلاماری وڵاتی نەرویجیان دا، دوای بەرخۆدانێکی بە وێنەی خەڵکی قارەمانی نەرویجیی، نازیەکان توانیان نەرویج داگیر بکەن. هەروەک چۆن داعشەکان لەسەر بنەما ئیسلامییە دواکەوتوو و داگیرکاریەکە هەموو سەروەت و سامانی وڵاتانی داگیرکراویان حەڵاڵ دەکرد، ژن و کچەکانی وڵاتی داگیرکراویشیان حەڵاڵ دەکرد، دەیان کردن بە کەنیزەک و، سکیان پڕ دەکردن، کڕین و فرۆشتنیان پێوە دەکردن. بە هەمان شێوە سەربازە ئەڵمانە داگیرکەرەکانیش هەرچ وڵاتێکیان داگیر دەکرد، ژن و کچەکانیان دەکرد بە ژنی خۆیان و سکیان پڕ دەکردن. بەڵام یەک جیاوازی لە نێوان ڕەفتاری گڵاوەکەی داعش و نازیەکاندا ئەوە بوو، کە نازیەکان کڕین و فرۆشتنیان بە ژن و کچەکانەوە نەدەکرد.

ئەم عەقڵیەتە، ئەم بیرکردنەوەیە، عەقڵیەت و بیرکردنەوەیەکە، لە تۆڵەسەندنەوەوە هاتووە، عەقڵیەت و بیرکردنەوەیەکی زۆر دواکەوتووی نامرۆڤییە، یاسای دارستانیش ئەمە قبووڵ ناکات، بەڵام نازیەکان و ئیسلامییەکان بە هاندانی سەربازەکانیان، بە ئەوەی باش شەڕیان بە

بکەن، بە ئەوەی بشبەت بە هەڕەشەیەکی گەورە و ترسان و تۆقاندن، هاتن ئەم بیکردنەوە پوچ و نامرۆڤییەیان لە ناو شەڕکەرەکانیاندا پەرە پێ دا، بەوەی کە وڵاتانی داگیرکراو هەموو سەروەت و سامان و ژن و کچەکانیان حەڵاڵی شەڕکەرە داگیرکارەکانە. لە لایەکی تر، ئەم عەقڵییەت و بیرکـــردنەوەیە، عەقڵییەت و بیرکردنەوەیەکـــی سیکتاریزمییانەیە. ئایدۆلۆجییستییە دینییەکان و ڕەگەزپەرستیی و نەتەوەپەرستیی نازییەکان، لەوەوە سەرچاوە دەگرێت، کە خۆیان بە پاقژ دەزانن و هەرچی دین و ئاین و ڕەگەزێکی دیکە هەیە بە پیسی دەزانن، کەچی بە تەرکردنی ناوگەڵی خۆیان، ژن و کچەکان حەڵاڵ دەکەن، ئەوی ئیسلام نییە، ئەوی لە دینێکی دیکەیە، ئەوی لە ڕەگەز و نەتەوەیەکی دیکەیە، پیسە، وەلە لەگەڵ پیسیەکەیدا، ژن و کچەکانیان حەڵاڵە، بە چێژ وەرگرتنی ناوگەڵ پاقژن، وەلە بە پێکەوە ژیان حەڵاڵن!. مرۆڤی هۆشیار باش لەوە تێدەگات، کە ئەمە سڕینەوە و پاکتاوکردنە، پێکەوە ژیان لای داعش ئیسلامییەکان حەرامە، بەڵام پێکەوەژیان لەگەڵ ژن و کچەکان و کڕین و فرۆشتن پێیانەوە حەڵاڵە. نازییەکانیش بە هەمان شێوە، ژن و کچە نەرویجییەکانیان حەڵاڵ دەکرد، بەڵام قبووڵیان نەبوو گەلی نەرویجیی بە سەربەرزیی لە وڵاتی خۆیدا بژی.

ئەم کارەسات و تاوانەی بەرامبەر بە کۆمەڵگا و خەڵکی وڵاتی نەرویج لە ماوەی ساڵی ١٩٤١ تا ساڵی ١٩٤٥، ساڵی رازگاری وڵاتی نەرویج درێژەی کێشا، لەم ماوەیەدا بە گوێرەی زانیارییەکان ٥٠ پەنجا هەزار منداڵ لە دایک بوون لەو ژنانەی لە لایەن سەربازە جۆراو جۆرەکانی ئەڵمانیاوە سکیان پێ دەکرا، لە سەربازێکی ئاساییەوە تا دەگات بە بەرزترین پلەی سەربازیی سڵی نەدەکردەوە لەم دەندەییە. بەڵام لە ڕاستیدا ژمارەی دیاری منداڵەکان نزیکەی ١٢دوانزە هەزار منداڵەکە، ئەوانی دیکە کەس نازانێت چۆن بە سەروشوێن کراون.

ئەم کارەسات و تاوانە تەنها بەوەوە نەوەستا، بەڵکو لەوەش خراپتر ئەوە بوو، کە کۆمەڵگای نەرویج بەو عەقڵییەتە دواکەوتووەی ئەو سەردەمەوە، بە یەکجار و بە زۆرینە، بڕیاری ئەوەیان دا، کە ئەم منداڵانە وەرنەگرن و، فڕێیان دەنە دەرەوەی نەرویج و بە تایبەتیی دەریانکردن بە ئەڵمانیا. ئەڵمانیاش بە هەمان شێوە وەری نەدەگرتنەوە و لەم ناوەدا منداڵی بە دایک و باوکی قوربەسەر وەک تۆپی ناو گۆڕەپانی یاریکردنی لێ هاتبوو، هەرکەس ڕاستدەبووەوە شەقی تێ هەڵدەدا.

هەندێک لەو منداڵانە نێردران بۆ ئەڵمانیای شەرقی، ئەڵمانیای شەرقی، زۆرێک لەم منداڵانەی گەورە کرد، بەڵام ئەو داخ و کینەیەی لە دڵی ئەم منداڵانەدا هەبوون، بەکاریان هێنان بۆ کاری سیاسیی زۆر قێزەون، زۆریان لێ کردن بە سیخور و خولی سیخوڕیان پێ دەبینین و فێری کاری سیوخوڕیان دەکردن و دەیانناردن بۆ وڵاتانی دیکە، بەم جۆرە جارێکی تر کارەسات و تاوانەکە بەردەوام بوو لەسەریان.
لە ناو ئەو منداڵە زوڵم لێکراوانەدا کەسایەتییەکی زۆر گرنگ و بە بایەخی مرۆڤیی دەرکەوت، ئەویش خانمی ئازا و بوێر و مرۆڤدۆست و پڕ لە بەرخۆدان (گێرد فلێشەر) بوو.

“گێرد فلێشەر”:
یەکێکە لەو ژنە ئازا و بوێر و پشوودرێژانەی، کە زوڵم و ستەمەکەی خۆی و هاوڕێکانی تری کرد بە گەورەترین بەرخۆدان دژی ئەم کارەسات و تاوانانەی بەرمبەریان کراوە.
“گێرد فلێشەر” ئێستا سەرۆکی ڕێکخراوەکی دەوڵەتییە لە نەرویج، ڕێکخراوەکەی ناوی،”پشتبەستن بە خۆت”ە. ئەم ژنە ئازا و نەبەردە، لە ١٧ ساڵیدا نەرویجی بە جێهێشتووە لە ژێر ئەو هەموو فشارە دەروونییەی کە لەسەری بووە. ئاخر هەندێک لەو منداڵانەی کە بە نیمچە قاچاخ ماونەتەوە لە نەرویجدا، بەڵام بەردەوام لە ژێر فشاری تیرۆرکردنی کەسایەتییاندا ماونەتەوە، پێیان دەوترا ”تیسکە بارن” (Tyskebaran)، ئەم ناولێنانەش بۆ ئەو منداڵانە بریندارکەر بوو، چونکە ئەڵمانیای نازیی خۆشەویست نەبوون لە نەرویجدا. هەروەک چۆن ئێستاش ئەزیدیەکان بە منداڵی کچ و خوشکەکانی خۆیان دەڵێن، منداڵی داعش، یان منداڵی زۆڵ و حەرام. ئەم عەقڵیەتە حەق وایە لە دنیادا ڕسواکرێت، نەفرەتکردن لە داعش و نازیەکان حەقە و کارێکی باشە، وەلێ منداڵ هیچ تاوانێکی نییە. منداڵ، لە خولقاندنی و لە دایکبوونی و ناولێنانیدا دەسەڵاتی نییە، دەسەڵاتی نییە لەوەی باوکی کێیە و کێ نییە، دەسەڵاتی نییە لەوەی دایک و باوکی لەسەر کام پرنسیپ و کام ڕێوشوێن جووت بوون.

“گێرد فلێشەر” ١٨هەژدە ساڵ لە تاراوگەدا ژیانی بردوەتە سەر، بە زۆری لە مەکسیک ژیاوە لەگەڵ زۆرێک لە هاوڕێ دەرکراوەکانی خۆیدا، دوای ئەوە گەڕاوەتەوە نەرویج، دەستی کردووە بە دژایەتیکردنی ئەو تاوان و ستەمەی لەو منداڵانە کراوە. لە دوا جاردا بوو بە کەسایەتییەکی دیار و گەورە لە وڵاتی نەرویجدا، بە فشاری ئەم ژنە بەڕێزە و زۆرێک لەوانەی گەشکراون بە عەقڵیەت و پەروەردەی مرۆڤیی سەردەمیانە، توانیان نەک هەر وڵات و کۆمەڵگای نەوریجیی پەشیمان

بکەنەوە لەو تاوان و کارەساتەی بەسەر ئەو منداڵانەدا هێناویانە و درێژەیان داوە بە تاوانی نازییەکان، بەڵکو لە ساڵی ۲۰۳دا پەرلەمان ناچار کرا کە داوای لێ بووردن بکات لە سەرجەم ئەو منداڵانە و، بڕیاریش درا کە قەرەبوویەکی تەواوی هەموو ئەو منداڵانە بکرێتەوە. ئێستا هەموو ئەو ژن و پیاوانەی گەڕاونەتەوە بۆ وڵاتی نەرویج بەر ئەو لێبوردنە کەوتوون و بەو پەڕی بەختەوەرییەوە دەژین و سوودمەندن لە هەموو قەرەبووەکانی ئەو بڕیارەی پەرلەمان.

کەچی بە داخەکی زۆرەوە، لە کوردستان و عێراقدا بە دەگمەن نەبێت باسی درێژدان بە تاوانەکانی داعش ناکرێت لە لایان ئیزەدییەکانەوە. ئێزیدییەکان زوڵم و ستەمی زۆریان لێکراوە لە لایەن ئیسلامەوە، بە تایبەتی لە لایەن داعشە دڕندەکانەوە، وەلێ زوڵمکردن لەو منداڵانەی لە پیاوە داعشەکانن، هیچ جیاوازیی نییە و هەمووی دەچێتە خانەی تاوانی مرۆییەوە.

جیهاد موحەمەد/ نەرویج

٢٤/٤/٢٠١٩